

ŠALAMOUN
Spolek na podporu nezávislé justice v ČR
111 21 Praha 1, P. O. Box 383
IČ 63837714
Registrace pod sp. zn. L 6401 u Městského soudu v Praze
www.spoleksalamoun.com
ID datové schránky: g4kvibk

Ústavní soud České republiky

Joštova 8
660 83 Brno

sp. zn. **II. ÚS 2587/18**

V Praze dne 28. srpna 2018

**Amicus curiae brief ve věci ústavní stížnosti
Davida Šimona ze dne 25.7.2018**

Vážený soudci Ústavního soudu,

jsme si vědomi, že Spolek na podporu nezávislé justice v ČR Šalamoun (dále „Spolek Šalamoun“) není stranou řízení, které probíhá o ústavní stížnosti odsouzeného **Davida Šimona** ze dne 25.7.2018 a je jenom na úvaze Ústavního soudu, zda k informacím z našeho podání přihlédne, **ale na základě nám známých skutečností, které považujeme za zásadní, jsme se rozhodli formou amicus curiae brief oslovit Ústavní soud a o tyto skutečnosti a informace se podělit.**

Spolek Šalamoun je občanské sdružení, které se již dvacet pět let zabývá nespravedlivě stíhanými, obžalovanými či odsouzenými a vězňenými oběti orgánů činných v trestním řízení (dále také „OČTŘ“). Během pětadvaceti let naší činnosti jsme dokázali, ač jsme povětšinou v oblasti práva laici, pomoci desítkám oběti zvláště a nedbalosti OČTŘ. Tak jako Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) v době totality, tak i Spolek Šalamoun se dnes zabývá případy, kdy došlo ze strany státu, prostřednictvím jeho orgánů, k projevům zvláště a porušování lidských a občanských práv, a tedy ke zneužití úřední moci (a pravomoci) a poškození jednotlivců.

Spolek Šalamoun se v rámci různých trestních případů, které monitoroval, zabýval také případy, kde jedním z tzv. řetězce nepřímých důkazů (které vedly k odsouzení) byly pachové stopy. Z dosavadních informací je nám známo, že metoda pachové identifikace vznikla v bývalém východním Německu u sestry české Státní bezpečnosti, a to východoněmecké tajné policie STASI. Zhruba od roku 1977 byla metoda pachové identifikace v režimu utajení prováděna též na území Československé socialistické republiky jako tzv. operativně-pátrací prostředek. V roce 1989 se používání pachových stop odtajnilo publikací v kriminalistickém sborníku (k tomu došlo zhruba v únoru 1989). Postupným vývojem se metoda pachové identifikace změnila z operativně-pátracího prostředku na důkazní prostředek, a to důkaz nepřímý, které obecné soudy velmi hojně využívají v rámci tzv. řetězce nepřímých důkazů.

Z veřejně dostupných zdrojů se Spolku Šalamoun podařilo zjistit, že v letech 2010 – 2015 probíhal vědecký výzkum na zakázku Ministerstva vnitra č. VF20102015011 pod názvem „Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace“, jehož nedílnou součástí je zpráva o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně vycvičenými služebními psy Policie České republiky, který se uskutečnil v roce 2013. Po počáteční neochotě Ministerstva vnitra (odboru bezpečnostního výzkumu a vzdělávání) zpřístupnit nám tyto informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, byla nakonec kompletní zpráva včetně příloh vydána Ministerstvem vnitra Spolku Šalamoun, to však až dne 11.1.2018. Nikdy dříve, a to ani Ministerstvo vnitra a z logiky věci ani zpracovatel výzkumu Česká zemědělská univerzita v Praze tyto závěry výzkumu nikde nepublikovaly (nezveřejnily) a tyto závěry nebyly známé ani soudům. Přitom ze zprávy o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně vycvičenými služebními psy Policie ČR jednoznačně vyplývá, že tak jak je prováděna metoda pachové identifikace na území České republiky, jsou výsledky těchto komparací nad hranicí náhody se závěrem, že se nedoporučuje metodu pachové identifikace používat jako důkaz v trestním řízení.

Je nám dále také známa skutečnost, že na základě těchto závěrů vznikl rozkazem policejního prezidenta č. 57/2013 tým expertů Policie České republiky (viz příloha), jehož členem byl mimo jiné soudní znalec doc. JUDr. Martin Kloubek, Ph.D, kdy i tento tým na problematičnost takto prováděné metody pachové identifikace rovněž upozorňoval. Slušní a poctiví odborníci na Policejním prezidiu ČR dokonce v jedné fázi navrhovali úplné zastavení provádění metody pachové identifikace na území České republiky, tak jako se to stalo například v Polsku nebo Holandsku.

Způsob provádění metody pachové identifikace, tak jak byl prováděn na území České republiky neměl naprosto žádnou oporu v nových vědeckých poznáních, a Česká republika byla jediná země v Evropě a možná i na světě, kde psovod při jejím provádění dopředu znal výsledek, tedy umístění správné pachové konzervy.

Na základě všech těchto skutečností vyzval Spolek Šalamoun již dne 12.1.2018 výzvou nazvanou „Nepoužívejte metodu pachové identifikace jako důkaz v trestním řízení“ celou justici, ze které zejména zdůrazňujeme a citujeme:

„(...) Z výše popsaných důvodů vyzýváme:

1) Ústavní soud České republiky, v rámci ochrany ústavnosti, aby si závěry a metodiku výzkumu „Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace“ vyžádal a okamžitě uvedl v praxi, dle závěrů tohoto výzkumu, jako metodu v trestním řízení zcela vědecky překonanou a za stávajícího postupu zcela nevěrohodnou. Pokud Ústavní soud ve svých nálezech, které se týkají pachové stopy, opakovaně deklaruje, že je nutno do metody pachové identifikace zahrnout vědecké poznatky, tak musí být stávající postup metody pachové identifikace vycházející ze závazného pokynu ŘSPP P ČR č. 9/2009 okamžitě zakázán.

2) předsedy všech soudů, aby se závěry výzkumu „Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace VF20102015011“ seznámili všechny soudce trestních senátů.

3) soustavu státních zastupitelství, že v některých případech a aplikací závěrů výzkumu „Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace VF20102015011“ je dán, dle našeho názoru, postup dle § 280 odst. 5 trestního řádu.“

zdroj: <http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/pachova-stop-a-nelze-pouzit.html>

Snad i díky snaze Spolku Šalamoun se způsob provádění metody pachové identifikace změnil, a to pokynem ředitele služby pořádkové policie č. 313/2017 ze dne 28.12.2017, který nabyl platnosti až 1.4.2018 tedy skoro po pěti letech od výzkumu České zemědělské univerzity v Praze.

Jedním z mnoha případů, které Spolek Šalamoun monitoruje je i trestní věc Martina Balhara. V této trestní věci byl na žádost obhajoby vypracován ústavní znalecký posudek České zemědělské univerzity v Praze ze dne 4.4.2018, který je vůbec prvním ústavním znaleckým posudkem zabývajícím se problematikou pachových stop. Za zcela zásadní stojí zmínit jména autorů tohoto ústavního znaleckého posudku, kterými jsou Ing. Ludvík Pinc, Ph.D., prof. Ing. Luděk Bartoš, DrSc., Ing. Petra Vypelová, Ph.D., Ing. Milena Santariová, Ph.D a konzultant prof. RNDr. Štěpán Urban, CSc. Jedná se o vědeckou elitu nejvyšších odborných kvalit, kterými momentálně Česká republika disponuje. Dle našeho názoru je tento ústavní znalecký posudek novým vědeckým poznatkem nejen z důvodů, že je prvním a jediným, ale zejména z důvodů odbornosti a renomé jeho zpracovatelů.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že tento ústavní znalecký posudek se týká jiné trestní věci, a to odsouzeného Martina Balhara, jeho nadčasovost a zejména obecnost se týká všech pachových identifikací probíhajících podle postupu dle pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR č. 9/2009, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební kynologie a podle kterého jsou zajišťovány a následně komparovány tzv. pachové stopy v trestním řízení v České republice, protože podle tohoto předpisu Policie ČR byla prováděna pachová identifikace i v případě Davida Šimona.

Je nutno zejména zdůraznit, že v případě Davida Šimona byla pachová identifikace prováděna podle tohoto předpisu (pokynu ŘSP č. 9/2009), tedy za stavu, kdy psovod byl dopředu informován o cílové správné konzervě k porovnání. Proto posouzení otázky č. 9 ústavního znaleckého posudku je nadčasové a podle našeho názoru přesahuje nejen trestní věc odsouzeného Martina Balhara, ale zcela totožně platí i v trestní věci odsouzeného Davida Šimona.

zdroj: ústavní znalecký posudek ze dne 4.4.2018

Důležitým společným prvkem obou trestních věci je posudek znalce doc. JUDr. Martina Kloubka, Ph.D., který podle erudovaných vědeckých autorit, tedy zpracovatelů a konzultantů ústavního znaleckého posudku – pravděpodobně omylem? – nové vědecké poznatky týkající se právě metody pachové identifikace „zapomněl“ orgánům činným v trestním řízení (soudu) sdělit, ačkoliv o nich prokazatelně v době vypracování svého znaleckého posudku věděl.

Ústavní soud se k metodě pachové identifikace opakovaně ve svých rozhodnutích vyjadřoval (namátkou (srov. např. rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 394/97, sp. zn. II. ÚS 418/99, sp. zn. IV. ÚS 10/02, sp. zn. II. ÚS 90/04, sp. zn. II. ÚS 2168/07 a sp. zn. II. ÚS 3094/08) a zejména naposledy v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 1098/15 ze dne 22.3.2016, kdy právě ve snaze o větší transparentnost celé metody pachové identifikace Ústavní soud konstatoval, mimo jiné:

„Metoda pachové identifikace musí být provedena nejméně za použití standardů vyplývajících z „Pokynu ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9/2009 ze dne 1.7.2009“ a současně musí reflektovat aktuální poznatky vědeckého zkoumání této metody. Při hodnocení důkazního významu výsledků pachové identifikace je třeba se zabývat především tím, zda kriminalistický technik a policejní psovod, kteří se na identifikaci podíleli, splňují kvalifikační předpoklady nezbytné pro výkon této činnosti, a zda použitý služební pes absolvoval předepsaný výcvik, eventuálně potřebné přezkoušení způsobilosti identifikovat pachové stopy, případně jaké byly jeho dosavadní statistické výsledky v úspěšnosti identifikace, zda metoda pachové identifikace použitá v konkrétním případě respektuje požadavek, aby stopy byly sejmuty a uchovány řádně, aby nedošlo k jejich záměně, nebo k tzv. přenosu pachu či k nepřípustné manipulaci při ztotožňování stopy.“

V tzv. právní větě tohoto nálezu sám Ústavní soud zdůraznil následující:

„Výsledek metody pachové identifikace je podle ÚS typickým nepřímým důkazem, který potvrzuje skutečnost, že se určitá fyzická osoba dostala do kontaktu s předmětem, z něhož byla stopa sejmuta, nikoli že určitá osoba přímo spáchala trestný čin. Musí tedy existovat další skutečnosti, které vytvoří uzavřený řetěz důkazů, resp. nesmí existovat žádná jiná reálná možnost, že by se činu mohl dopustit někdo jiný než osoba obviněná. Jinak řečeno, aby důkaz pachovou identifikací byl dostačující, je třeba, aby tento důkaz nebyl pro uznání viny důkazem jediným, osamoceným. Pro ústavně konformní použitelnost důkazu metodou pachové identifikace je významné naplnění požadavků kladených zejména na způsob jejího provedení a přezkoumání správnosti jejího provedení.“

V tomto nálezu jsou citovány zdroje, zabývající se pachovou identifikací či stopováním, avšak informace obsažené v těchto zdrojích byly Ústavním soudem interpretovány chybně.

Pod bodem 24. nálezu bylo Ústavním soudem argumentováno, že: „*Důkaz pachovou stopou je podle uvedené judikatury přípustný ve většině států USA (srov. Ensminger, John J. Canine Tracking and Scent Identification: Factoring Science into the Threshold for Admissibility. s. 7 – 8).*“

Zde však došlo evidentně k nepochopení citovaného materiálu. Pachovou stopu se zde totiž myslí sledování pachové stopy psem (tracking/trailing), kdy pes stopu sleduje k pachateli, objektu nebo předmětu a nevytváří žádný důkazní materiál, jako je tomu v případě pachové identifikace. Rovněž výčet požadavků, kladených na psovody a psy, uvedený v nálezu, se týká stopování se psem. Rozdíly mezi stopováním a pachovou identifikací jsou přitom uvedeny v témže materiálu na str. 67 – 68 téhož zdroje. Kromě jiného je zde doslova uvedeno: „*Handler should be unaware of correct station and should not be able to see experimenter or other individual who knows correct station during trial*“. Tedy volně přeloženo: Psovod nemá být informován o tom, který pachový vzorek je ten správný a nemá mít možnost pozorovat nikoho, kdo je o pozici tohoto vzorku informován. Dále je zde porovnávána možnost ovlivnění psa na stopě a při porovnávání pachů, kdy zatímco ovlivnění psa při stopování považuje autor za méně pravděpodobné, u pachové identifikace uvádí doslova: „*Cueing the dog possible if the handler knows the suspect in a lineup or where the scent of the suspect is located.*“ Tedy: Ovlivnění psa je možné, pokud psovod ví, která osoba v řadě je podezřelá anebo kde je umístěn pach podezřelé osoby. Jinými slovy, citovaný zdroj poukazuje na nepřipustnost toho, aby byl psovod informován o pozici cílového pachového vzorku, protože by mohlo dojít k ovlivnění psa. Zásada, že psovod provádějící pachovou identifikaci nesmí mít informace o sestavení pachové řady, je ostatně zmíněna i v dalších citovaných materiálech a tato zásada je dodržována i ve všech zemích, které metodu pachové identifikace používají. Rovněž tak zásada, že pachová identifikace musí být provedena nejméně dvěma psy, a to nezávisle na sobě. Ani jedna tato zásada však není zakotvena v Pokynu ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR č. 9/2009 ze dne 1.7.2009 (dále také „pokyn ŘSP č. 9/2009“).

Dále jsou v nálezu Ústavního soudu citovány práce Adey Schoon, a to např. Schoon, G. A. A. Scent Identification Line-Ups Using Trained Dogs in the Netherlands. Problems of Forensic Sciences; nebo Schoon, A., Haak, R. K9 Suspect Discrimination. Canada: Detselig Enterprises Ltd., 2002) avšak již v něm nebylo zmíněno, že právě Schoon upozorňuje v poslední jmenované publikaci (str. 70 – 72) na nebezpečí ovlivnění psa, pokud jsou psovod či další přítomná osoba informováni o pozici vzorku v pachové řadě. Dále je v této publikaci zmíněna celá řada informací i zásad, se kterými je zmíněný pokyn ŘSP č. 9/2009 v příkrém rozporu.

Druhý z autorů této publikace Rud Haak pak dokonce napsal spolu s Resi Gerritsen knihu K9 Fraud! Fraudulent Handling of Police Search Dogs, Detseling Enterprises Ltd. Calgary, Alberta, Canada (2010), ve které označuje takové provádění porovnání pachů, jak je upraveno v policejním pokynu ŘSPP č. 9/2009, jako **fraud (podvod)** anebo **junk science (pseudovědu)**.

A pokud už bylo v nálezů Ústavního soudu argumentováno Holandskem (viz předchozí citovaná literatura), tak je na místě uvést, že právě v této zemi bylo dne 6. března 2011 ze strany tzv. College van Procurers– Generaal (jakési kolegium generálních prokurátorů) další provádění pachové identifikace zakázáno z důvodů falešných pozitivních značení psy. Tomuto zákazu předcházela skandál, kdy vyšlo najevo, že si policejní psovodi vzájemně sdělovali, na které pozici je umístěn cílový vzorek. Zde je na místě zdůraznit, že zatímco holandské psovodi bylo za toto jednání odsouzeny, v podmínkách České republiky je takový nepřipustný postup (absurdně) v souladu s již zmiňovaným pokynem ŘSPP č. 9/2009, protože podle tohoto předpisu Policejního prezidia ČR si psovod dokonce pachovou řadu připravuje a staví zcela sám (**sic!**).

zdroj: nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1098/15 ze dne 22.3.2016 (TR 6/2016, str. 146)

Za dvacet pět let existence Spolku Šalamoun jsme se přesvědčili, že orgány činné v trestním řízení často namísto skutečných a dostatečných důkazů rozhodují podle svého „přesvědčení“ a – bez ohledu na fatální dopady svých chybných rozhodnutí do života lidí – zejména nerady zpětně připouštějí možnost omylu (chyby) a svoje omyly rády vydávají za „zjevenou pravdu“.

Ve světle všech nám známých skutečností a nových vědeckých poznatků vyplývajících nejen z ústavního znaleckého posudku České zemědělské univerzity v Praze ze dne 4.4.2018 je zřejmé, že praxe, kterou OČTR používají při metodě pachové identifikace zejména právě podle pokynu ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR č. 9/2009 ze dne 1.7.2009, je vědecky již dávno překonána a podle našeho přesvědčení by proto v trestním řízení v České republice nadále neměla být přípustná.

Jako amicus curiae proto sdělujeme Ústavnímu soudu tyto, podle našeho názoru, závažné a pro věc rozhodovanou Ústavním soudem ve věci stěžovatele Davida Šimona relevantní informace, neboť je zřejmé, že veškeré pachové identifikace prováděné do 1.4.2018 jsou nevěrohodné, a proto nepoužitelné jako důkaz v trestním řízení, což platí i pro trestní věc Davida Šimona.

**Spolek na podporu nezávislé justice v ČR
Šalamoun:**

John Bok, předseda spolku

JUDr. Miroslav Špadrna, Ph.D.,
místopředseda spolku

Václav Peričevič,
místopředseda spolku

Přílohy:

1. revizní znalecký posudek z oboru zemědělství – kynologie ze dne 4.4.2018,
2. zpráva o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně

vycvičenými služebními psy Policie České republiky ze dne 21.5.2015